

18.2.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausuntopyyntö 8.2.201: VNS 4/2020 vp Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

Maahanmuuttoviraston lausunto valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisestaselonteosta

Maahanmuuttovirasto kiittää kuulemismahdollisuudesta ja antaa hallintovaliokunnalle lausuntonsa otsikkoasiasta.

Maahanmuuttovirasto näkee, että selonteko on tunnistanut ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät laaja-alaisesti. Maahanmuuttoviraston toimintakenttään liittyen virasto toteaa tyydytyksellä, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeänä tavoitteena on estää mm. yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntyminen. Virasto tunnistaa tähän liittyen laajamittaisen maahantulon tilanteen yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavana riskinä.

Selonteossa esille tuodut globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos ja pandemiat voivat vaikuttaa muuttoliikkeen määrään ja suuntautumiseen sekä välillisesti Maahanmuuttoviraston tehtävien äkilliseen ja yllättävään lisääntymiseen.

Selonteossa on tunnistettu toimintaympäristön muutosten nopeus, globaalien kehityssuuntien ja ilmiöiden sekä toimijoiden yhä tiiviimpi keskinäisriippuvuus, haasteiden suuruusluokka ja niiden monimutkainen luonne. Ne edellyttävät Suomelta vahvaa kykyä ymmärtää toimintaympäristöämme ja vaikuttaa siihen sekä varautua muutoksiin. Tämä vastaa viraston näkemystä toimintaympäristön tuottamiin haasteisiin tulevien vuosien aikana. Virasto korostaa varautumistarvetta laaja-alaisesti yhteiskunnan eri sektoreiden toiminnassa maahanmuuttoon liittyvien ilmiöiden hallinnassa.

Selonteko tuo esille, että muuttoliike on merkittävyyden ja moniulotteisuuden ilmiö, johon sisältyy yksilöiden ja yhteiskuntien hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Vaikka suuri osa muuttoliikkeestä on säänneltyä ja ennakoitavaa, niin osa, ja mahdollisesti ilmastonmuutoksen seurauksena kasvava osa, on sääntelemättömä ja osittain vaikeasti ennakoitavissa.

Hallittu osaavan työvoiman työperäinen maahanmuutto voi auttaa huoltosuhteen ylläpitämiseen ja työvoimapulaan. Osa muuttoliikkeestä on olosuhteista aiheutuvaa pakolaisuutta. Ilmastonmuutos on muodostumassa merkittäväksi olosuhteiden pakosta aiheutuvan muuttoliikkeen aiheuttajaksi.

Selonteossa esille nostettu riski siitä, että sääntelemättömänä muuttoliike voi aiheuttaa epävakautta valtioiden sisällä ja välillä koskee myös Suomea. Suhtautuminen muuttoliikkeen eri muotoihin aiheuttaa yhteiskunnallisia jakolinjoja. Maahanmuuttajien puutteellinen kotouttaminen ja kotoutuminen voivat aiheuttaa syrjäytymistä ja johtaa jopa varjo-yhteiskuntien syntymiseen yhteiskunnan reunoille, mikä ilmiönä heikentää sisäistä turvallisuutta ja yhteiskunnan koheesiota. Suomi on tunnistanut osaavan työvoiman tarpeen,

johon yhtenä ratkaisuna on haettu työperäistä maahanmuuttoa. Virasto näkee, että tältä osin maahanmuuttopolitiikka liittyy ulkopoliittikaan ja osajien rekrytointi olisi hyvä huomioida osana ulkopoliittikkaa ja tältä osin tässä selonteossa.

Virasto yhtyy selonteon linjaukseen, jonka mukaan Afrikan maiden ja Afrikan unionin kanssa yhteistyössä korostuvat ilmastonmuutoksen hillintä ja sen vaikutuksiin vastaaminen erityisesti liittyen muuttoliikkekysymyksiin. Virasto kiinnittää huomiota, että muiden alueellisten toimijoiden ilmastonmuutokseen vaikuttaminen on eri tavoin tuotu esille, mutta muuttoliikkekysymysten osalta ei vastaavaa tarkkuutta ole tuotu esille. Muuttoliikkekysymykset olisivat keskeinen teema erityisesti Aasian maiden osalta sekä osaavan työvoiman että kansainväliseen suojeluun liittyvissä asioissa.

Virasto toteaa tyydytyksellä kohdan 4.3.5 vastaamme muuttoliikkeeseen kokonaisvaltaisesti. Pakosta aiheutuva muuttoliike voi kehittyä hallitsemattomaksi nopeasti ja lyhyellä varoitusaajalla kuten tapahtui vuonna 2015. Muuttoliikkeen kehittymiseen on syytä varautua ja siihen tulee vaikuttaa ennakoivasti. Sen perimmäiset syyt on selonteossa hyvin tunnistettu.

Lopuksi virasto haluaa kiinnittää huomiota ilmastopakolaisuuteen. Sen on arvioitu aiheuttavan jopa satojen miljoonien ihmisten suuruisen lisäyksen muuttoliikkeeseen. Ilmastopakolaisuus ei ole peruste kansainvälisen suojelun saamiselle, joten ilmastonmuutosta pakenevat ihmiset hakeutuvat uusille alueille oleskelulupien varassa. Tämä lisää muuttoliikkeen määrää ja tuottaa sekä haasteita että mahdollisuuksia ulkomaisen työvoiman ja opiskelijoiden saamiseen Suomeen. Virasto toivoo, että maahanmuuton tarpeet huomioitaisiin selonteossa selkeämmin.

Apulaispäälikkö

Raimo Pyysalo

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta (hav@eduskunta.fi)

Tiedoksi Maahanmuutto-osasto/SM
Maahanmuuttoviraston ylijohtaja
Lupa- ja kansalaisuusyksikön johtaja